

MTA SZOCIOLÓGIAI KUTATÓINTÉZET
Cím: 1014 Budapest, Úri u. 49.; 1250 Budapest, Pf. 20
Tel: 1 224-0786; Fax: 1 224-0790
Email: tiberit@socio.mta.hu; Honlap: www.socio.mta.hu

2009. ÉVI TUDOMÁNYOS BESZÁMOLÓ

I. A KUTATÓHELY FŐ FELADATAI A BESZÁMOLÁSI ÉVBEN

Az intézet főbb kutatási feladatai egyfelől a hosszú távon rögzített alapkutatásokból, azok témacsoportjaiból és céljaiból, másfelől az elnyert egy, illetve több éves projektekből álltak. Az eddigi témák közül forráshiány miatt egyik vizsgálatot sem kellett felfüggeszteni. A kutatói kapacitás 70%-át több éves, 30%-át rövidebb projektek kötötték le.

Az intézet feladata az alapító okiratban megfogalmazott kutatási célok, illetve közfeladatok teljesítése, az eredmények és összefüggések közvetítése a szakma és a nyilvánosság felé, továbbá a társadalom tanulóképességének és a kvalifikáció fontosságának középpontba állításával bekapcsolódás a társadalomkutatások azon áramába, amelyek döntően a társadalomszerkezetre, a szociálpolitikára és az értékekre összpontosítva mutatják be a társadalmi folyamatokat.

Az intézet tárgyevi küldetése az esélyegyenlőség, a szociálpolitika, a hátrányos helyzetű csoportok, az értékek, az új technológiák és tudások, valamint a környezet változásainak mérése volt. Ezek a fő témák egyben kiemelt kutatási feladatok is, amelyek döntően nemzetközi támogatással valósultak meg, ugyanakkor megfelelnek azoknak az alapkérdéseknek, amelyek megfogalmazódnak a társadalomkutatásokban és a közvéleményben is. A vizsgálatok hozzájárultak ahhoz a már korábban is megfogalmazódott aktívabb szerepvállaláshoz, amelyek a különböző tudományos művekben, fórumokon és vitákban képviseltek az intézet munkatársai.

A kutatási feladatok témái – akár egyéni, akár különböző csoportok vagy intézmények együttes munkája – az intézet alapfeladataihoz kapcsolódtak. Ez a tendencia a 2000-es évek közepétől különösen megerősödött és összekapcsolódott a közfeladatok ellátásával. A kor követelményeinek megfelelően a kutatások többsége interdiszciplináris jellegű, ahol a munkatársak közül többen figyelemre méltó nemzetközi elismerést vívtak ki maguknak. Az interdiszciplinaritás azt is jelenti, hogy a szakszociológiákra való összpontosításból és a kutatások nagy részének tudatos policy relevanciájából adódóan közös érvanyag készült a társadalmi jelenségek feltérképezésére és a működési mechanizmusok bemutatására, értelmezésére.

Az elmúlt évekhez hasonlóan a források csak részlegesen álltak rendelkezésre, ezért a munkatársak jelentős erőt fordítottak új pályázati lehetőségek felkutatására, a koncepciók kidolgozására. A jelenlegi EU-s projektek témái szervesen kapcsolódnak az alapfeladatokhoz, és a hálózatban, konzorciumban folyó vizsgálatok többnyire a jóléti országok kutatóhelyeit megelőzve folynak.

II. AZ ÉV FOLYAMÁN ELÉRT KIEMELKEDŐ KUTATÁSI ÉS MÁS JELLEGŰ EREDMÉNYEK, AZOK GAZDASÁGI-TÁRSADALMI HASZNA

Esélyegyenlőség

A hazai szelektív iskolarendszerben tanuló roma diákok iskolai teljesítményét és oktatási esélyeit, valamint ennek függvényében jövőbeli kilátásait összehasonlító európai kutatás rávilágított arra, hogy a szociális, nemi és települési meghatározottságokon túl a roma diákok iskolán belüli helyzete drasztikusan eltér a többségétől, ahonnan egyenes út vezet a szélsőséges társadalmi kirekesztődés felnőttkori pályái felé.

(EDUMIGROM - Ethnic Differences in Education and Diverging Prospects for Urban Youth in an Enlarged Europe - EU FP7)

Mivel a mai magyar társadalom egyik központi problémája és a társadalomkutatás feladata a romák helyzetének feltárása, elkészült egy hiánypótló monográfia, amely a téma főbb tudományos ismereteit összegzi. A kötet jelentős társadalmi visszhangot váltott ki.

(Magyarországi cigánykutatások 1890-2007 - OTKA)

A munkaerő-piaci hátrányok területi és etnikai jellemzőire irányuló kutatások az alacsonyan képzett és leszakadó csoportok legális foglalkoztatását vizsgálva feltárták a foglalkoztatás- és szociálpolitika diszfunkcióit, valamint bemutatták, miként kerülnek vissza a fekete és a szürkegazdaságba.

(Szegény családok megélhetési stratégiái regionális és etnikai metszetben - OTKA)

A munka-család egyensúlyának vizsgálata különösen a gyermekvállalási szándékokkal és a megvalósuló termékenységgel összefüggésben válhat fontossá. A dolgozó családok embereket érintő feszültségekkel foglalkozó nemzetközi összehasonlító kutatás a munka és a magánélet, illetve a családi élet hatékonyabb harmonizációs lehetőségeinek elemzésével az emberi életminőség javításához járul hozzá.

(RECWOWE - Reconciling Work and Welfare in Europe - EU FP6)

A fogyatékossgal élők társadalmi integrációja sajátos kutatási és közpolitikai kérdés. Az attitűdvizsgálat igazolta, hogy még a diplomás fogyatékossgal élők esélyei is korlátozottak a munkaerőpiacon. A komplex vizsgálat feltárta azokat a jó gyakorlatokat, amelyek sikeresen alkalmazhatók és tovább fejleszthetők.

(Fogyatékossgal élő fiatal felnőttek társadalmi integrálódásának esélyei és lehetőségei a mai Magyarországon - NKTH)

A hazai AIDS prevencióban egyedül az intézetben folyik nemzetközi összehasonlító kutatás. Az intervenciók során a résztvevők olyan információk és képességek birtokába jutnak, melyek hatékonyan segítik a HIV-fertőzések további terjedésének elkerülését, ami epidemiológiai szempontból is hozzájárul a magyarországi életminőség javításához.

(ISN2 Budapesti Esély - CAIR, Medical College of Wisconsin, USA)

Tudásgazdaság

A tudás és (köz)politikák viszonyait feltáró kutatás keretében az egészségpolitika - ezen belül a sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók integrációjára irányuló szakpolitikák - vizsgálata után elkészült az egészségügyi szektor kognitív és intézményi térképe az egészségügyi reformok, az elszámoltathatóság és a fekvőbeteg-ellátás teljesítmény-alapú finanszírozása szempontjából. A kutatók az egészségügyi reformok kapcsán értelmezték a tudáselemek legszélesebb spektrumát; beleértve a statisztikai és egyéb vizsgálati adatokat, hatástanulmányokat, valamint a „jó gyakorlatokat”. Elemezték továbbá a Nemzetközi Egészségügyi Világszervezet (WHO) lelki egészséggel kapcsolatos irányelveinek hazai érvényesülését, illetve diszfunkcióját. A kutatás megmutatta a tudástermelők és a döntéshozók közötti kommunikáció eddig rejtett dimenzióit és nehézségeit, valamint azt, miért, és hogyan bukik meg hazánkban (szinte) minden közpolitikai reform, továbbá melyek a sikeres reform előfeltételei.

(KNOWandPOL - The Role of Knowledge in the Construction and Regulation of Health and Education Policy in Europe - EU FP6)

A közfeladatokkal összefüggésben különösen fontos annak bizonyítása, hogy a magyar gazdaság fejlettségét és fejlesztettségét a tudáshasznosítás mikéntjéből, a vállalatok és a munkaerő alkalmazkodási képességéből, az intézmények sebezhetőségéből vagy stabilitásából, a kulturális és a társadalmi tőkeállapotokból vezetik le. Ezt a szemléletet erősítette az intézet annak érdekében, hogy kutatási eredményivel hozzájáruljon a hazai K+F fejlesztéséhez és egyben a nemzetközi trendekhez is igazodjon. A szervezet- és munkaszociológiai kutatások választ adtak arra, hogy a munka világában a tudástársadalom kialakulásával összefüggő társadalmi változások milyen hatással vannak a tudás létrehozására, felhasználására, a foglalkoztatásra, a munkafeltételekre és az életminőségre. A „tanuló szervezeti formák” gyakorlati bevezetése javította a munkavállalók kompetenciáját és a vállalkozások innovációs képességét, amely a tartós versenyképesség forrása.

(WORKS - Work Organization and Restructuring in the Knowledge Society - EU-FP6)

A szervezeti innovációk és tudásfelhasználás kölcsönhatását vizsgálva kimondható: a szaktudás és a formális képzettség az innováció fontos előfeltétele, de ennél is lényegesebb a munkavállalók azon képessége, amellyel képzettségüket meghatározott munkatevékenységekben mobilizálják, kombinálva a formális és „rejtett” tudásaikat.

(Szervezeti innovációk és tudásfelhasználás az üzleti szolgáltatások területén - IBM)

Érték és kultúra

A kétévente ismétlődő, 25 európai országra vonatkozó összehasonlító felmérés magyar adatfelvételét az intézet koordinálja. A 2009. évi adatok alapján egyfajta demokrácia-deficit mutatható ki Magyarországon: a lakosság csaknem 70%-a elégedetlen a demokrácia működésével, mindössze 9%-át érdekli a politika. Az elmúlt tíz évben folyamatosan hanyatlott a közügyek iránti érdeklődés, ugyanakkor az emberek továbbra is az államtól várják a legfőbb segítséget (pl. szociális ellátások, egészségügy, oktatás). A társadalom egyik legfontosabb értéke változatlanul a család. A vizsgálatok kimutatták, hogy az egyéni és a közösségi értékek jobban szétválnak, mint korábban. A kidolgozott értékvétség-mutató alapján kimutatható a magyar társadalom értékvesztése.

(European Social Survey [ESS], Európai Társadalomtudományi Elemzések [EUTE] - OTKA)

A kultúrakutatásokban a mindennapi életet, az emberi érintkezést, a médiát, a politikai- és munkakultúrát, az intézményeket vizsgálva szintén a megszakítottság, az elszigetelődés jellemzi a folyamatokat. Az intézeti kultúrakutatások a kultúra tág fogalmával dolgoznak, amely lényegében a mindennapi élet-, az emberi érintkezés-, a politikai- és a munkakultúrát is magába foglalja, abból indul ki, hogy a mennyiségi mutatók sok tekintetben nem relevánsak a kultúra állapotának felmérésében. A változásfolyamatok ellentmondásosak, gyakran ugyanazok a tendenciák egyszerre pozitív és negatív következményeket hordoznak. Az egyik alapvető változás a digitális kor kultúrájának kialakulása, mely egyfelől a nyilvánosság behatolását jelenti az intim szférába, másfelől az egyén megnövekedett lehetőségeinek a nyilvánosba való bekapcsolódását. Ez ugyanakkor nagyobb manipulációt, az információ kontrollálásának csökkent lehetőségét, a digitális szakadék növekedését, egyes csoportok (idősek, szegények, aluliskolázottak, munkanélküliek) leszakadását jelentheti. A növekvő megosztottság egyértelműen kultúraromboló hatású. Egy új kulturális stratégia súlypontjai lehetnének: a civil társadalmak kultúratámogatása; a politikai-kulturális megosztottság tompítása; a társadalmi tudatosság lehetőségeit növelő művészet, tudomány és oktatás fokozott támogatása; a különböző hatásokat integrálni képes nemzeti kulturális hagyományok védelme; valamint egy olyan szemléleti változás, amely tudomásul veszi, hogy a kultúra nem „szabadidős tevékenység”, és ezért összekapcsolja a társadalom szempontjából fontos munkát és kultúrát.

Az intézetben az ideológiák kiterjedtségéről és jelenlétének különböző alakzatairól a 2000-es évek közepétől folynak kutatások, melynek 2009. évi monitoring eredményei közül a legfontosabbak:

- A magyar ideológiai térképeken az európai minták zöméhez képest nagyon elvékonyodott a centrum. Az önbesorolások eltávolodtak a szélek felé, és egy markáns csoport magát radikálisabb jobboldali kategóriákban látja.
- A magyar médiában és közvéleményben elterjedt hiedelem, hogy a politikai osztály megosztott, de az ország nem, ami nehezen védhető. Értékrendje, jövőképei és konfliktusmezei szerint az ország magát is megosztottnak hiszi, tehát az is.
- Miközben a politikai radikalizmus egyre nagyobb mértékben terjed, nem nő igazán a markánsabb tiltakozóformák (utcai akciók, sztrájkok, nyilvános tömeges protest, esetleges erőszakos tiltakozás) támogatottsága.

Az intézet „20. Század Hangja Archívuma” projektje egyszerre tudománytörténet és a nemzeti kutatás része. Egyedülálló adatbázist hoz létre az elmúlt 50 évben interjúk módszerekkel készült kutatások alapján, mellyel a magyar szociológia örökségét kutatja és gyarapítja.

(20. Század Hangja Archívum - OTKA)

Környezeti és társadalmi fenntarthatóság

A kutatások a környezetünkben zajló ökológiai- és éghajlat-változási folyamatokról, illetve azok társadalom- és egyént alakító hatásairól szólnak. A kutatások kiterjednek a természeti környezeti károk kapcsán kialakult környezeti konfliktusokra, a társadalmi státuszcsoportok természeti környezeti érdekeire, a globális klímaváltozás térbeli társadalmi hatásaira, az alkalmazott társadalmi feltételekre.

A fenntartható területi fogyasztási modellek megalapozása, a meghatározó mechanizmusok feltárása rendkívül fontos a térségi versenyképesség növeléséhez. Az intézet a tárgyévben előkészítette az empirikus kutatást, valamint megadta a fenntartható területi fogyasztás társadalmi modelljeit. A fenntarthatósági javaslatok célja olyan fenntartható területfogyasztási lehetőségek, scenáriók megnevezése, melyek az adott csoportok helyzetével és érdekviszonyaival összehangolhatók. A kutatási eredmények felhasználhatók a várostérségi fejlesztési koncepciókban, a gazdasági társadalmi változások által generált környezeti problémák kezelésében, a gazdasági folyamatokból fakadó kedvezőtlen társadalmi externáliák költségeinek a csökkentésében.

(Fenntartható fogyasztás, termelés és kommunikáció - Európai Gazdasági Térség (EGT) és Norvég Finanszírozási Mechanizmus)

A „Tiszta atomenergia? Radioaktív hulladékkezelés Magyarországon és külföldön” című kötet áttekinti hazánk és további nyolc fejlett ipari ország radioaktív hulladékkezelési programjainak történetét, bemutatja az ezzel kapcsolatos közvélemény alakulását. Szociológiai és etikai szempontból vizsgálja a technikai és társadalmi közelítésmódok változásait, valamint új szempontokat szolgáltat a nukleáris energia hazai felhasználásával, a Paksi Atomerőmű tervezett bővítésével kapcsolatos vitákhoz.

(COWAM2 - Radioaktív Hulladékkezelés - EU FP6)

Az intézet éghajlatváltozással kapcsolatos „akciókutatásai” alapvető fontosságú a gazdasági, politikai és társadalmi stabilitás szempontjából. Eredményképpen növekedett az egyének tudatossága, az UV sugárzás megismerése, valamint a társadalmi rugalmasság. Az eredmények hozzájárulnak ahhoz, hogy a lakosság minél jobban felkészüljön az éghajlatváltozásra, valamint egy ökológiai szempontból is működőképes gazdaság kialakulására.

III. HAZAI ÉS NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK BEMUTATÁSA

A munkatársak tanítanak valamennyi hazai egyetem posztdoktori képzésében, ezen kívül alkalmazottak vagy óraadók (ELTE, BCE, BMGE, DE, SZE, PE, SZIE, NYME, KJF), illetve egyetemi tanárok egyetemi, főiskolai karokon (MOME, ELTE, DE, KJF, BCE, SE, BMGE). Az intézet még 2008-ban szerződést kötött a BME Társadalomtudományi Karával a doktori programok együttes működtetésére, melyet 2009-ben kibővített. Tovább folyt a szerződésben rögzített együttműködés a Debreceni Egyetemmel. Az intézet tagja egy prágai székhelyű közép-európai társadalomkutató doktoranduszképző hálózatnak.

Az intézet szakmai jelenlétének fontos elemei az intézetben szerkesztett periodikák: a Kultúra és Közösség, a Társadalomkutatás, a Módszertani Füzetek, illetve az egyes projektek Working Paper sorozatai. A kibontakozott válsághelyzetben azonban egyre nehezebb e kiadványok technikai költségforrásainak biztosítása.

Az intézet 2009-ben támaszkodott még a Gazdasági Minisztériumra, az Oktatási Minisztériumra, az egészségügyi tárcára, a Környezetvédelmi Minisztériumra és a Miniszterelnöki Hivatalra. Megnőtt a civil szférával, mindenekelőtt az új szakszervezetekkel és zöld szervezetekkel kiépülő kapcsolatainak jelentősége.

A továbbiakban is intenzív a részvétel az EU Keretprogramjaiban. A munkacsoportok szintjén tovább erősödött a kapcsolat az OECD és a NATO tudománypolitikai stábjaival. A longitudinális, hagyományos projektek közül kiemelendő a Japán Alapítvány segítségével létrehozott öreg-program, a Wisconsin Egyetem Care Intézetével közös HIV/AIDS megelőző program, az IIASA (Laxenburg, Ausztria) kockázatprojekt, a CNRS-sel, az Orosz, a Lengyel, az Ukrán, az Örmény és a Román Tudományos Akadémiákkal működtetett kétoldalú csereprogramok, valamint az egyre több ágon kibontakozó együttműködés a nagy berlini társadalomtudományi intézettel, a WZB-vel.

Az intézet egyéb jelentősebb hazai szakmai együttműködései: Open Society Archives, Nemzeti Audiovizuális Archívum, IBM Magyarország, Central European University, Budapest.

Az intézet további jelentősebb nemzetközi szakmai együttműködései: Oxford Institute of Ageing, UK; Caisse Nationale d'Assurance Vieillesse (CNAV), France; Warsaw School of Economics, Poland; University of Babes-Bolyai, Romania; Trinity College, Dublin, Ireland; University of Copenhagen, Denmark; Victor Segalen University, Bordeaux 2, France; Peace Research Institute Frankfurt, Germany; Institute for Sociology, Slovak Academy of Sciences, Slovakia; Stockholm University, Sweden; University of Leeds, UK; Hitotsubashi University, Japan; Universitat de Barcelona, Spain; International Council for Local Environmental Initiatives; University of Vienna, Austria; LADYSS Laboratoire Dynamiques Sociales et Recomposition des Espaces, France; Paris8 University, France; Stockholm University, Sweden; Utrecht University, Netherlands; University of Ljubljana, Slovenia.

A munkatársak alapítói és társkoordinátorai a Friedrich Ebert Alapítvány (FES) két nemzetközi kutatócsoportjának. Aktívan bekapcsolódnak a Soros Alapítvány olyan programjaiba, amelyekkel a nagy poszt-szovjet egyetemeken a társadalomtudományi képzés reformját támogatják (Szentpétervár, Moszkva, Kijev, Lvov, Harkov). Az intézet kutatói közül többen számos társadalompolitikai irányultságú alapítvány, közöttük országos és multinacionális vállalatok által vezetett kuratóriumok tagjai.

IV. FONTOSABB ELNYERT HAZAI ÉS NEMZETKÖZI PÁLYÁZATOK RÖVID ÉRTÉKELÉSE

Esélyegyenlőség

EDUMIGROM- Ethnic Differences in Education and Diverging Prospects for Urban Youth in an Enlarged Europe (EU FP7 2008–2011)

A tárgyévben kérdőíves adatfelvétel készült 18 iskolában 611 tanuló, 53 iskolai vezető részvételével, valamint az értékelés magyar és angol nyelven. A kvalitatív kutatások két terepen kezdődtek meg: tanulói, szülői, tanári és intézményi interjúk, valamint fókuszcsoportos beszélgetések a roma tanulók iskolai esélyeivel kapcsolatban. A munka összegzéseként angol nyelven elkészült a School Case Study.

Családon belüli erőszak a nők és férfiak ellen Európában: gyakoriság, okok, hatások és kezelés (EU Public Health Executive Agency 2009-2012)

Eredményes volt a családon belüli erőszak elterjedtségének és jellemzőinek (jogszabályi és szociálpolitikai információk) leírására alkalmas kutatási módszerek összegyűjtése. Elkészült a kutatás kérdőíve, amely a nemzetközi összehasonlító empirikus felvétel alapjául szolgál.

Kint és bent– háromszorosán (OTKA 2008-2011)

A terepmunka (Old, Mocsá) tapasztalatai alapján kimutatható az etnicitás konstruálódása a különböző helyi társadalmakban - azaz a lakosok hol húzzák meg a szolidaritás köreit -, valamint e határok kijelölésének szempontjai, továbbá a réteggülönbségeken nyugvó csoportbesorolások etnikai színezetei, és a kirekesztődés mértéke.

Migránsok az idősgondozásban (OTKA 2009-2011)

A migránsok idősgondozásban betöltött szerepét kvalitatív módszerekkel vizsgálva körvonalazódott szerepük jelentősége a rejtett munkaerőpiacon. Számuk csökkenése várható, mivel a befogadó családok gazdasági-, természetbeni erőforrásai gyengülnek. A nők egyre későbbi munkaerő-piaci kilépése és az intézményes ellátásban a közelmúltban lezajlott negatív irányú folyamatok együttesen nem várt gondozási hiányt generálnak, amely súlyos társadalmi feszültséget idézhet elő.

Az idősödés éveit otthoni környezetben / HAPPY AGEING (NKTH - EU AAL 2009-2011)

Az idősek infokommunikációs technológiákra és gyógyászati segédeszközökre irányuló attitűdjeinek, igényeinek felmérése, továbbá a gondozásukat ellátó szakemberekkel készített interjúk alapján elkezdődött az IKT rendszer életmódot, mobilitást és személyes életvitelt támogató architektúra kidolgozása.

Idős nők ellen irányuló partner-erőszak (EU Daphne III. 2008-2010)

Az előregedő társadalmakról kevés európai ország rendelkezik korrekt adatokkal, különösen az idősek magára hagyatottságát, bántalmazását illetően. A kutatás keretében elkészült a kérdőív, valamint az adatgyűjtés az idős nők elleni partnerbántalmazásos esetekkel kapcsolatban, továbbá megkezdődtek az interjúk vizsgálatok a téma szakértőivel.

Tudásgazdaság

A tudomány és a technológia kormányozódása (NKTH 2009-2010)

Az innováció (a tudomány és a technika) irányítására és kormányozódására fókuszáló projekt segít a hálózati munka kialakításában és a nemzeti szakpolitikák összehasonlító tanulmányozásában. A SWOT-analízis megmutatta, miként megy végbe a szakpolitikai tanácsadás és a tervezés. A professzionális szakpolitikai cselekvés elősegítése érdekében összevetetésre került, hogy milyen innováció-politikai ismeretekre van szükség az innováció-menedzser képzésben, elsősorban a PhD-képzés fejlesztésében.

Európai együttműködési és sikerindikátorok a magyar K+F rendszerben - Mérési rendszerfejlesztés és empirikus felvétel (NKTH 2009-2010)

A vizsgálat a magyar K+F rendszerben az EU belépés óta felhalmozódott együttműködési tapasztalatokat és kooperációs készségeket vizsgálja. A két mérés eredményeképpen a

munkatársak indikátorrendszert fejlesztettek ki, amelyet a jövőben országos, ágazati, regionális, sőt intézményi, egyetemi kutatópolitikusok is használhatnak.

Érték és kultúra

A 20. Század Hangja (OTKA 2009-2011)

A kutatók tudománytörténeti szempontból egyedülálló adatbázis létrehozását alapozták meg egy e-kérdőív kidolgozásával, amely az elmúlt 50 évben, interjúk módszerekkel készült magyar kutatásokat egyesíti.

Környezeti és társadalmi fenntarthatóság

Civil társadalom a fenntarthatóságért (EU FP7 2009-2011)

Környezetvédelmi civil szervezetek és kutatócsoportok közös projektje, melynek fő célja a civilek intézményi beágyazódásának elősegítése holisztikus közelítésekkel, és adekvát eszközrendszer kidolgozásával.

Fenntartható fogyasztás, termelés és kommunikáció (EGT - Norvég Finanszírozási Mechanizmus 2008–2010)

A projekt komplex módszerekkel hozzájárul a hatékony és méltányos gazdaság-, társadalom- és településpolitika megalapozásához, amely úgy szolgálja az életmód tartós javítását, hogy figyelembe veszi az ökológiai fenntarthatóság feltételeit. A fejlesztési irány középpontjában a területileg és társadalmilag is differenciált fogyasztás áll, amelynek elsődleges színtere a környezetre ható emberi tevékenység az ipari szennyezések arányának csökkentésével. Másik terepe a termelési folyamatok, és a kapcsolódó társadalomszervezési technikák számbavétele.

V. AZ ÉV FOLYAMÁN MEGJELENT JELENTŐSEBB PUBLIKÁCIÓK, SZABADALMAK

Albert F, Dávid B

A kapcsolatok etnikai dimenziója.

In: Somlai Péter et al (Eds.) Látás-viszonyok. Tanulmányok Angelusz Róbert 70. születésnapjára.

Pallas, Budapest, pp. 486-503 (2009)

Császi L

A médiaerőszak, mint a társadalmi erőszak szimbolikus helyettesítője

In: Stachó L, Molnár B (Eds.) A médiaerőszak. Tények, mítoszok, viták

Mathias Corvinus Collegium – Századvég, Budapest pp.101-123 (2009)

Dupcsik Cs

A magyarországi cigányság története. Történelem a cigánykutatások tükrében 1890-2008

Osiris, Budapest, pp. 362 (2009)

Fleck G, Messing Vera
A roma foglalkoztatáspolitikai alakváltozásai
In: Fazekas K, Lovász A, Telegdy Á (Eds.) Munkaerőpiaci Tükör 2009
MTA KTI, OFA Budapest, pp. 82-96 (2009)

Kapitány Á, Kapitány G
The interiorization of social events and facts by means of symbols
In: Tarasti E (Ed.) Communication: Understanding/Misunderstanding International Semiotics
Institute-Semiotic Society of Finland
Imatra-Helsinki, pp. 686-694 (2009)

Laki Ildikó
Fogyatékoság és a mai magyar társadalom
MTA-Belvedere, Szeged, pp 166 (2009)

Makó Cs, Csizmadia P, Illéssy M, Iwasaki I, Szanyi M (2009)
Organizational Innovation in the Manufacturing Sector and the Knowledge Intensive Business
Service
Center For Economic Institutions - Research Paper Series, No. 1
Institute of Economic Research - Hitotsubashi University, Tokyo pp. 66 (2009)

Paksi V, Szalma I
Age norms of childbearing. Early, ideal and late childbearing in European countries
Review of Sociology, 2: 57-80 (2009)

Szalai J, Carsson M, Kusa Z, Magyar-Vincze E, Zentai V
Comparative Report on Educational Policies for Inclusion
EDUMIGROM Comparative Papers
Central European University, Center for Policy Studies, Budapest, pp. 82 (2009)

Szirmai V (Eds)
A várostársadalmi versenyképesség társadalmi tényezői. Hogyan lehetnek a magyar
nagyvárostársadalmak versenyképesebbek?
Dialóg-Campus Kiadó, Pécs-Budapest, pp. 320 (2009)

Takács J
LGBT youth at school: being threatened by heteronormative oppression
Journal of Contemporary Educational Studies, 60(126)4: 68-88 (2009)

Tamás P, Rujder K (Eds.)
Az orosz társadalom dinamikája
MTA Szociológiai Kutatóintézet, Budapest, pp. 432 (2009)

Vári A.
Tiszta atomenergia? Radioaktív hulladékkezelés Magyarországon és külföldön
L'Harmattan Kiadó, Budapest, pp. 266 (2009)

VI. A KUTATÓHELY TUDOMÁNYOS TELJESÍTMÉNYÉNEK FŐBB MUTATÓI (ÖSSZEFOGLALÓ A MELLÉKELT TÁBLÁZATOK ALAPJÁN)

Az intézet neve: MTA Szociológiai Kutatóintézet

Átlagléttség: 52

Ebből kutató: 42

PhD v. kand.: 21 MTA doktora*: 7 MTA levelező tag: 0 MTA rendes tag: 0
35 év alatti, intézeti állományban levő kutatók száma: 9

Publikációk:

Az év folyamán megjelent összes (tudományos és ismeretterjesztő) publikációk száma: 133

Az év folyamán megjelent összes (tudományos és ismeretterjesztő) akadémiai publikációk száma: 133

Az év folyamán megjelent tudományos publikációk száma: 114

Tanulmány, cikk:

hazai tudományos folyóiratban magyarul: 21

~ idegen nyelven: 3

külföldi folyóiratban magyarul:

~ idegen nyelven: 15

tanulmánykötetben magyarul: 34

~ idegen nyelven: 16

recenzió, kritika magyarul: 3

~ idegen nyelven: 1

összes hivatkozás száma: 133

összes hivatkozás száma önidézetek nélkül: 132

Kapott recenzió, kritika: 10

Könyv

könyv/monográfia magyarul: 3

~ idegen nyelven: 6

könyvfejezet (kevesebb mint 20 old.) magyarul: 4

~ idegen nyelven: 1

jegyzet magyarul: 2

~ idegen nyelven: 0

tanulmánykötet szerkesztése magyarul: 4

~ idegen nyelven: 1

Tudományos ismeretterjesztő írás magyarul: 19

~ idegen nyelven: 0

Tudományos fokozat, ill. cím megszerzése:

PhD: 0

MTA doktora cím: 0

MTA levelező tag: 0

MTA rendes tag: 0

Szellemi alkotások védelme:

Nemzeti úton megadott oltalmak száma: 0

Megadott külföldi oltalmak száma: 0

Értékesített szabadalmak száma: 0

Szerzői jogvédelem alá tartozó alkotások száma: 14

Részvétel a tudományos és kulturális életben:

Rendezvények:

Nemzetközi rendezvényen tartott tudományos előadások száma: 70	posztterek száma: 4
Hazai rendezvényen tartott tudományos előadások száma: 116 ismeretterjesztő előadások száma: 29	posztterek száma: 2
Tudományos rendezvények szervezése hazai: 51	nemzetközi: 5
Jelentős nyilvános kulturális esemény megrendezése: 5	

Szakértői tevékenység:

tanácsadói tevékenységek száma: 14	ebből külföldre: 4
egyéni szaklektori vélemény összesen: 10	ebből külföldre: 0
opponensi vélemény összesen: 88	ebből külföldre: 1
egyéb szakértői vélemény: 20	ebből külföldre: 5

Részvétel tudományos testületben:

Nemzetközi tud. bizottsági tagság: 6	Nemzetközi folyóirat szerk. tagság: 15
Nemzetközi tud. bizottsági elnökség: 0	Hazai folyóirat szerk. tagság: 12
Hazai tud. bizottsági elnökség: 2	Hazai tud. bizottsági tagság: 23

Felsőoktatásban végzett tevékenység:

Rendszeres hazai felsőfokú oktatási tevékenységet végzők száma: 30	
Ebből doktori iskolákban oktatók száma: 7	Doktori iskolát vezetőik száma: 1
Elméleti kurzusok száma: 119	Gyakorlati kurzusok száma: 86
TDK-t készítő hallgatók száma: 20	
Diplomamunkát készítő hallgatók száma (BSc): 133	
Diplomamunkát készítő hallgatók száma (MSc): 118	
PhD-t készítő hallgatók száma: 32	
Felsőfokú graduális és posztgraduális oktatott órák száma: 2196	